

Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1994 (Lepidoptera)

K. J. HUISMAN & J. C. KOSTER

HUISMAN, K. J. & J. C. KOSTER, 1997. NEW AND INTERESTING MICROLEPIDOPTERA FROM THE NETHERLANDS IN THE YEAR 1994 (LEPIDOPTERA). – *ENT. BER., AMST.* 57 (4): 45-65.

Abstract: The eight compilation of Microlepidoptera collected in The Netherlands covers the year 1994. Six species are recorded for the first time from The Netherlands. *Micropterix schaefferi* (Micropterigidae) was already collected in May 1977 but was not reported so far. The specimens were caught by sweeping *Vaccinium myrtillus*. One specimen of *Caloptilia suberinella* (Gracillariidae) was collected in a light trap in the southwestern part of the country. Two specimens of *Monochroa arundinetella* (Gelechiidae) were collected at light in the dunes in the province of Noord-Holland. The species is compared with *M. suffusella* and diagnostic features are described and figured. *Scrobipalpula psilella* was collected in 1991 in the very south-east of the country (Zuid-Limburg). *Caryocolum fraternella* was reared from *Stellaria fontanum* from Zuid-Limburg. Two specimens of *Eucosma catoptrana* (Tortricidae) were collected on the West Frisian Island of Terschelling. A seventh species, *Epermenia falciformis* (Epermeniidae), also new for The Netherlands, was mentioned from Eindhoven by Scholz (1996). The differences in the external characters and male and female genitalia of *Lita solutella* and *L. sexpunctella* are discussed.

K. J. Huisman, Patrijzenlaan 4, 8091 BK Wezep.
J. C. Koster, Van Brederodestraat 53, 1759 VG Callantsoog.

Inleiding

Het achtste verslag over in Nederland waargenomen Microlepidoptera handelt in hoofdzaak over het jaar 1994. Waar nodig zijn ook oudere gegevens opgenomen.

Voor de nomenclatuur is in vrijwel alle gevallen gebruik gemaakt van de naamlijst van Schnack (1985). Indien namen in de lijst van Lempke (1976) daar van afwijken, worden deze als synoniemen weergegeven.

De vindplaatsen zijn per provincie gerangschikt. Indien het aantal exemplaren niet wordt vermeld, betreft de vangst slechts één exemplaar. De verantwoordelijkheid voor de determinaties ligt in beginsel bij de inzenders; waar nodig en voor zover mogelijk is een en ander ook door de auteurs bekeken.

Provincies: Fr - Friesland; Gr - Groningen; Dr - Drenthe; Ov - Overijssel; Fl - Flevoland; Gld - Gelderland; U - Utrecht; NH - Noord-Holland; ZH - Zuid-Holland; Z - Zeeland; NB - Noord-Brabant; L - Limburg.

Al diegenen die gegevens voor deze jaarlijst hebben verstrekt, willen wij van harte bedanken voor hun medewerking. Dit betreft in de eerste plaats het overgrote deel van

de leden van de sectie Snellen. Maar ook van buiten die kring worden in toenemende mate gegevens aangeleverd. De namen van de waarnemers volgen hieronder. In enkele gevallen hebben wij gebruik kunnen maken van het gegevensbestand van de Stichting Tinea. Tevens danken wij de heren W. Biesenbaum, Velbert-Langenberg, Duitsland, O. Karsholt, Copenhagen, Denemarken en Dr S. Y. Sinev, St. Petersburg, Rusland voor het verrichten van enige determinaties en/of het beschikbaar stellen van materiaal. Ook diverse leden van de sectie Snellen hebben ons met advies terzijde gestaan, te weten de heren Gielis, M. G. M. Jansen, van Nieukerken, Romeijn en van der Wolf.

Waarnemers: B. van Aartsen, 't Harde (BvA); G. Bergsma, Appelscha (GB); L. Bot, Formerum (LB); L. J. van Deventer, Drunen (LD); D. Doornheijn, Nieuwe-Tonge (DD); G. J. Flint (†) (GF); Deventer; F. J. Groenen, Luyksgestel (FG); K. J. Huisman, Wezep (KH); M. Jansen, Hoogeveen (MJ); M. G. M. Jansen, Lienden (MGJ); I. A. Kaijadoo, Oegstgeest (IAK); J. C. Koster, Callantsoog (JCK); J. A. W. Lucas, Rotterdam (JL); C. Naves, Drempt (CN); A. van Randen, Oosterwolde (AvR); P. J. Rooij, Brielle (PR); T. Rutten, Venray (TR); A. Schreurs, Kerkrade (AS); J. W. Sinnema, Hemrik (JS); R. de Vos, Zaandam (RV); J. van Vuure, Kortgene (JV); J. B. Wolfschrijn, Twello (JW); P. J. Zumkehr, Midsland, Terschelling (PJZ).

Collecties: RMNH – Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden; ZMA – Instituut voor Systematiek en Populatiebiologie (Zoölogisch Museum), Amsterdam.

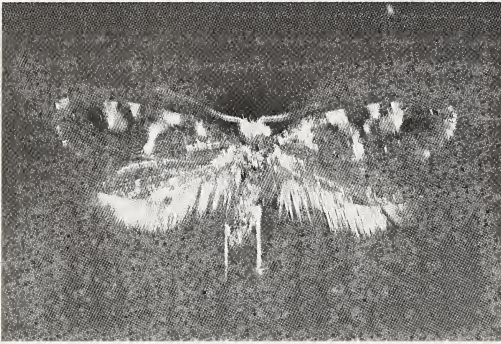

Fig. 1. *Micropterix schaefferi*.

Micropterigidae

Micropterix tunbergella (Fabricius)

Eén exemplaar van *Micropterix tunbergella* werd op 3 mei 1994 door C. Naves op de stam van haagbeuk (*Carpinus betulus* L.) aangetroffen in het Heekenbroek te Hoog Keppel (Gelderland). De soort was van slechts van vijf plaatsen in Zuid-Limburg en uit de Bijvank bekend (Kuchlein, 1993). De soorten van deze familie zijn stuifmeelers. Ze voeden zich met het stuifmeel van de bloemen van eik (*Quercus* sp.) en gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus* L.) (Heath, 1976). *Micropterix thunbergella* werd echter door de tweede auteur ook uit naaldhout geklopt. Van deze soort zijn de eerste stadia onbekend.

Micropterix schaefferi Heath, nieuw voor de fauna (fig. 1)

Op 7 mei 1977 werden te Zeddam (Gelderland) door B. van Aartsen 12 exemplaren van *Micropterix schaefferi* gesleept van bloeiende blauwe bosbes (*Vaccinium myrtillus* L.). Van deze serie bevindt zich één exemplaar in collectie Wolschrijn en één exemplaar in collectie van het museum in Leiden. Hoewel de vlinder al enige tijd geleden in ons land gevangen is en de juiste determinatie in kleine kring bekend was, is er nog nooit iets over de vondst gepubliceerd.

De nomenclatorische warwinkel rond deze reeds lange tijd onder de naam *Micropterix ammanella* bekend staande soort wordt uit-

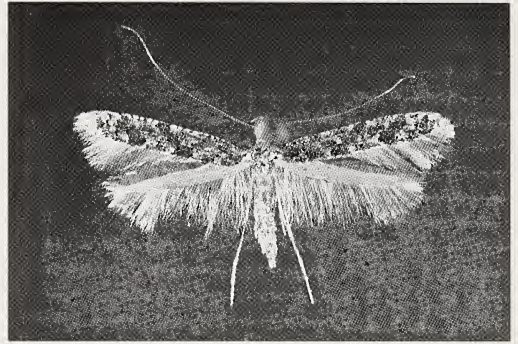

Fig. 2. *Caloptilia suberinella*.

voerig door Heath (1975) behandeld; de vlinder staat sindsdien te boek als *M. schaefferi*. Het dier onderscheidt zich van de andere in Nederland voorkomende soorten van het geslacht *Micropterix* door de langgerekte gouden streep, die loopt van de basis tot halverwege de binnenrand van de voorvleugel. Ook van deze soort is van de eerste stadia niets bekend.

De vlinder komt wijdverspreid over grote delen van Europa voor en is van de volgende landen bekend: België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Hongarije, voormalig Joegoslavië, Oostenrijk, Polen, Tsjechië en Zwitserland (Heath, 1975).

Heliozelidae

Antispila metalella (Denis & Schiffermüller)

In juli 1993 werden er te Twello (Gelderland) door J. B. Wolschrijn twee bladmineers aangetroffen op gele kornoelje (*Cornus mas* L.), die binnenshuis in 1994 twee vlinders van *Antispila metalella* opleverden. Buiten Zuid-Limburg waren tot nu toe maar vier vindplaatsen uit ons land bekend (Huisman & Koster, 1994).

De rups mineert in juli en augustus in de bladeren van rode kornoelje (*Cornus sanguinea* L.) en gele kornoelje.

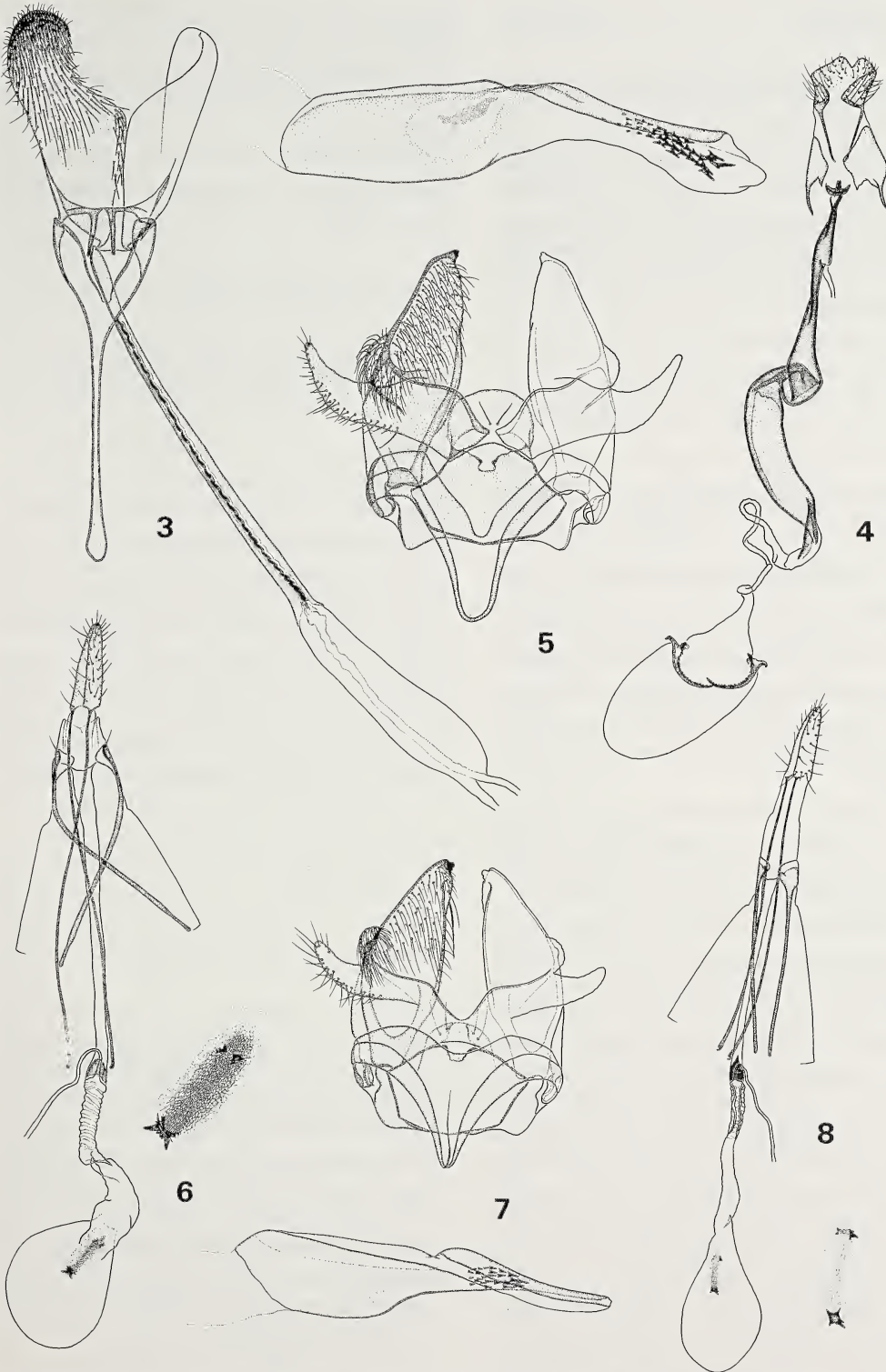

Fig. 3-8. Genitaliën. 3-4, *Caloptilia suberinella* (3, ♂; 4, ♀); 5-6, *Monochroa arundinetella* (5, ♂; 6, ♀); 7-8, *Monochroa suffusella* (7, ♂; 8, ♀).

Gracillariidae

Caloptilia suberinella (Tengström), nieuw voor de fauna (fig. 2-4)

Op 31 augustus 1983 werd door de eerste auteur één vrouwtje van *Caloptilia suberinella* aangetroffen in de lichtval die stond opgesteld in Melissant (Zuid-Holland). De determinatie werd bevestigd door O. Karsholt (Museum Kopenhagen).

De grondkleur van de voorvleugel van deze soort (fig. 2) is een combinatie van vuilwit en lichtbruin met een aantal donkerbruine vlekken, die diagonaal op elkaar aansluiten en zo de voorvleugel een wat geblokt uiterlijk geven. De soort lijkt nog het meest op een donker, sterk getekend exemplaar van *Caloptilia populetorum* (Zeller). Exemplaren met lichtbruine voorvleugels zijn nauwelijks te onderscheiden van deze soort. In het algemeen is de tekening bij *C. populetorum* echter beperkt tot enkele vlekjes langs de voorrand en langs de binnenrand, terwijl bij de meeste exemplaren van *C. suberinella* de vlekken een donker blokpatroon geven, met name langs de binnenrand.

Bij het mannelijk genitaal (fig. 3) zijn de meest opvallende verschillen de verlengde saccus met verdikt uiteinde en de lange aedeagus, die over bijna de gehele lengte voorzien is van cornuti. Bij *Caloptilia populetorum* is de saccus niet verlengd en is de aedeagus hooguit voor de helft van de lengte voorzien van cornuti. Bij het vrouwelijke genitaal (fig. 4) is de lengte van de ductus bursae ongeveer drie maal die van het corpus bursae. De ductus bursae is in het midden spoelvormig verbreed en gaat vervolgens over in een zeer nauw gedeelte dat uitmondt in het corpus bursae. Bij *C. populetorum* is de ductus bursae ongeveer tweemaal zo lang als het corpus bursae en is zij juist een weinig verbreed direct voor de uitmonding in het corpus bursae.

Caloptilia suberinella heeft een noordelijke tot noordoostelijke verspreiding. Vermoedelijk is de vlinder niet inheems in Denemarken, hoewel de soort er in sommige jaren wordt gevonden en zich dan enkele jaren kan

handhaven (O. Karsholt, persoonlijke mededeling). Ze is onder andere ook bekend van Zuid-Duitsland (Beieren), Zwitserland en Oostenrijk (Pröse, 1987; Kuznetsov, 1990; Huemer & Tarmann, 1993). De rups leeft op berk (*Betula* sp.), aanvankelijk als bladmineerder en later in een opgerold blad (Kuznetsov, 1990).

Phyllonorycter anderidae (W. Fletcher)

Waarnemingen. Gld: Winterswijk, Wooldse veen, l.ix.1993, mijnen, die op v.1994 ± 60 vlindertjes leverden, JW. L: Schinveld, 30.ix.1994, een 20-tal vouwmijnen op berk, waaruit in februari 1995 15 exemplaren verschenen, AS.

Phyllonorycter anderidae kan het beste worden gevonden door in juli en in de herfst op vochtige heidevelden gericht naar de vouwmijnen te zoeken op zaailingen van berk. Ook de bladmijnen te Schinveld werden gevonden op kleine berkjes, die groeiden tussen struikheide (*Calluna vulgaris* (L.) Hull) in een vochtig heideterrein. Voor het onderscheid van deze soort en *Phyllonorycter ulmifoliella* (Hübner), de andere en veel algemenere soort op berk, wordt verwezen naar Van Nieuwerkerken et al. (1993). Nieuw voor Limburg.

Bucculatricidae

Bucculatrix demaryella (Duponchel)

Op 12 juni 1994 werd te Vlodrop-Station (Limburg) door A. Schreurs één exemplaar van *Bucculatrix demaryella* geklopt van berk. De soort is voor het eerst voor ons land vastgesteld in 1983 aan de hand van mijnen op berk te Santpoort (Gielis et al., 1985). Nadien is zij in nog vier andere provincies aangetroffen (Kuchlein 1993), waarbij het steeds vonden van bladmijnen betrof. De mijnen van *B. demaryella* waren reeds bekend van Vlodrop-Station, maar dit is de eerste waarneming van een adult in Nederland.

Yponomeutidae

Argyresthia fundella (Fischer von Röslerstamm)

Te Best werden op 5 juni 1994 door K. J. Huisman enkele exemplaren van *Argyresthia fundella* geklopt uit een thuja (*Thuja* sp.), die midden in een vochtig elzenbos groeide. De vlinder werd in 1938 door Doets in ons land ontdekt (Doets, 1940). Hij klopte de vlinder uit een spar (*Abies* sp.), de voedselplant die voor deze soort in de literatuur wordt opgegeven (Friese, 1969). Sindsdien werd zij niet meer in ons land teruggevonden.

De vlinder lijkt veel op *Argyresthia retinella* Zeller. De donkergrijze bestippeling is bij *A. fundella* echter wat grover, maar dit kenmerk zal, zeker bij afgevlogen exemplaren, niet altijd even duidelijk zijn. De bewuste dieren zijn alleen bewaard, omdat opviel dat er helemaal geen berk, de gebruikelijke voedselplant van *A. retinella*, in de directe omgeving groeide. Het is dus niet onmogelijk, dat *A. fundella* hier of daar over het hoofd is gezien. De vlinder is overigens in 1994 ook elders in Nederland waargenomen (Kuchlein, persoonlijke mededeling).

Thuja was op de vindplaats de enige conifeer. Het ligt dus voor de hand dat thuja ook een voedselplant voor de soort kan zijn, maar zonder verdere waarnemingen is dit niet meer dan een veronderstelling. Nieuw voor Noord-Brabant.

Ypsolopha sequella (Clerk)

In Sevenum (Limburg) werd op 26 juni 1994 door A. Schreurs één exemplaar van *Ypsolopha sequella* aangetroffen op de stam van gewone esdoorn. Het betreft de tweede vondst voor ons land. Het eerste exemplaar werd in 1992 op de St. Pietersberg verzameld (Kuchlein, 1993). De rups leeft in mei en juni in een licht spinsel op de bladeren van spaanse aak (*Acer campestre* L.) en gewone esdoorn. Verpoping vindt plaats tegen de stam van de voedselplant of op de grond (Emmet, 1979).

Bedelliidae

Bedellia somnulentella (Zeller)

Eén exemplaar van *Bedellia somnulentella* werd op 28 augustus 1994 door J. van Vuure te Kortgene op licht gevangen. Deze soort komt verspreid voor in voornamelijk de zuidelijke helft van ons land (Kuchlein, 1993). De rups mineert in de bladeren van akkerwinde (*Convolvulus arvensis* L.). Nieuw voor Zeeland.

Oecophoridae

Luquetia lobella (Denis & Schiffermüller) (= *Enicostoma lobella*)

Eén exemplaar van *Luquetia lobella* werd op 4 juni 1993 door J. W. Sinnema gevangen te Hemrik. De soort is voornamelijk bekend uit Limburg, Noord-Brabant en Gelderland. Ook is er één vindplaats uit de duinen bekend (Kuchlein, 1993: Egmond). De rups leeft op sleedoorn (*Prunus spinosa* L.). Nieuw voor Friesland.

Batia internella Jäckh

G. Bergsma ving op 12 juni 1994 één exemplaar van *Batia internella* te Appelscha. Het betreft een weinig waargenomen soort, die voorkomt op de zandgronden in het zuiden, midden en oosten van ons land (Kuchlein, 1993). Vroeger werd vermoed dat de rups, net als die van *Batia lambdella* (Donovan), zou leven op brem (*Cytisus scoparius* (L.) Wimm. ex Koch). De vlinders zijn echter door B. van Aartsen bij Assel gevangen op een plek waar brem volkomen ontbrak (Lempke, 1988). In Denemarken werden de rupsen in aantal gevonden op de stammen van den (*Pinus* sp.) en lariks (*Larix* sp.), die werden beschenen door de zon en sterk begroeid waren met korstmossen. De rups overwintert en leeft in het voorjaar onder een licht spinsel, dat is bedekt met uitwerpselen en stukjes korstmos (Buhl et al., 1992). Vermoedelijk leven de rupsen, net als

die van *Batia lunaris* (Haworth), van schimmeldraden in dood hout. Nieuw voor Friesland.

Eratophyes amasiella (Herrich-Schäffer)

Eén exemplaar van *Eratophyes amasiella* werd op 6 juli 1994 door A. van Randen gevangen te Oosterwolde. Deze soort werd tot dusverre voornamelijk waargenomen in Gelderland en Limburg, met een enkele waarneming in het westen (Kuchlein, 1993: Vlaardingen). De rupsen leven in dood hout (Diakonoff & Lefeber, 1980). Nieuw voor Friesland.

Esperia sulphurella (Fabricius)

Waarnemingen. ZH: Oegstgeest, 15 en 23.v.1994, in huis, IAK; Z: Middelburg, 14.v.1993, gesleept in stadspark, KH.

Na de eerste vondst van *Esperia sulphurella* in ons land te Melissant in 1971 (Huisman, 1974) zijn nog enkele vindplaatsen bekend geworden in het zuidwesten van het land en werd ze recentelijk ook op Texel aangetroffen (Kuchlein, 1993). De rupsen leven in dood hout. In het verleden is de soort al eens verspreid met open-haardhout (Huisman, 1974).

Elachistidae

Elachista humilis Zeller

Te Vlodrop-Station sleepte A. Schreurs in 1994 op 29 mei en 12 juni in totaal een twintigtal exemplaren van *Elachista humilis*, een soort die slechts bekend was uit Zuid-Limburg en van een enkele vondst in Gelderland (Kuchlein, 1993) en in Noord-Holland (Huisman & Koster, 1995).

Als voedselplant worden de volgende grassoorten opgegeven: struisgras (*Agrostis* sp.), ruwe smele (*Deschampsia cespitosa* (L.) P.B.), zwenkgras (*Festuca* sp.), witbol (*Holcus* sp.) en rietgras (*Phalaris arundinacea* L.) (Parenti, 1994).

Coleophoridae

Coleophora discordella (Duponchel)

In de Banjaard te Wissenkerke werden op 6 juni 1994 door J. van Vuure twee exemplaren van *Coleophora discordella* gesleept uit de kruidachtige vegetatie langs de duinrand. De vlinder is bekend van een flink aantal lokaties langs de kust, maar ook uit het binnenland in de zuidelijke helft van ons land. De zakken zijn te vinden op rolklaver (*Lotus corniculatus* L.). Nieuw voor Zeeland.

Coleophora violacea (Ström) (= *hornigi* Toll)

Van *Coleophora violacea* ving J. van Vuure op 22 juni 1994 één exemplaar op licht te Kamperland. Deze soort komt hoofdzakelijk voor op de zandgronden in het midden en zuiden van ons land en in Zuid-Limburg en werd nog niet eerder waargenomen in het zuidwesten van ons land. De zakken zijn te vinden op appel (*Malus* sp.), roos (*Rosa* sp.) en berk. Nieuw voor Zeeland.

Coleophora tamesis Waters

Op 13 juli 1994 sleepte J. van Vuure één exemplaar van *Coleophora tamesis* in de Banjaard te Wissenkerke. Het is een weinig voorkomende soort, die nog het meest in het binnenland wordt aangetroffen (Kuchlein, 1993). De rups leeft op zomprus (*Juncus articulatus* L.). Nieuw voor Zeeland.

Coleophora tanaceti Mühlig

Waarnemingen. Dr: Zwiggelte, 1992 en 1994, zakjes op boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare* L.), BvA. Gld: Twello, 30.vii.1994, 10 zakjes langs de spoorbaan, JW.

Coleophora tanaceti werd in 1982 nieuw voor ons land gevonden te Drenthe (Gielis et al., 1985) en daar later op meerdere plaatsen gevonden, alsmede bij Eindhoven (Kuchlein, 1993). De zakken zijn in de zomer en de herfst te vinden op de bloemhoofdjes van boerenwormkruid (Patzak, 1974). Nieuw voor Gelderland.

Agonoxenidae*Blastodacna vinolentella* (Herrich-Schäffer)

Het tweede Nederlandse exemplaar van *Blastodacna vinolentella* werd op 1 juli 1970 door G. R. Langohr te Simpelveld verzameld. Net als bij het eerste exemplaar betreft het ook hier weer een oude vondst. Bij het doorkijken van de collectie van het Zoölogisch Museum, Amsterdam door S. Yu. Sinev werd een mannetje van deze soort aangetroffen tussen een serie van *Blastodacna atra* (Haworth).

Cosmopterigidae*Cosmopterix scribaiella* (Zeller)

Waarnemingen. Ov: De Lutte, Beverborgsbrug, 10.ix.1993, tientallen mijnen op riet (*Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud.); Gld: Het Woold, Wooldse Veen, 12.vi.1993, 2 exemplaren gesleept uit riet in een droge sloot, JCK; Twello, 4.vii.1989, JW; Wezep, 15.vi.1992, op licht; 11.vii.1993, 6 en 14.vii.1994 steeds één exemplaar gesleept uit riet; ix.1993 en ix.1994 op dezelfde plaatsen veel mijnen op riet, KH; NB: Eindhoven en Nuenens Broek, x.1993, mijnen in aantal op riet, die in v.1994 tientallen imago's leverden, HW; L: Venray (uurhok 52.14), 22.vi - 4.vii.1993, 6 exemplaren gesleept en 2 op licht in elzenbroekbosjes met spaarzame rietbegroeiing, TR.

Cosmopterix scribaiella was tot dusver weinig waargenomen in ons land. De bekende vindplaatsen lagen alle in de provincie Gelderland tussen Nijmegen en Mook, met uitzondering van één vondst in Noord-Brabant (Kuchlein, 1993). Door gericht zoeken naar de bladmijnen en het afslepen van de voedselplant riet zijn er in korte tijd een aantal nieuwe vindplaatsen vastgesteld. Nieuw voor Overijssel.

Scythrididae*Scythris inspersella* (Hübner)

Waarnemingen. Gld: Terlet, 3.vii.1994, spinsels; NB: Moergestel, vi.1994, in topspinsels wilgeroosje (*Chamaenerion angustifolium* (L.) Scop.).

De rupsen van *Scythris inspersella* omhullen de top van de voedselplant met een spinsel

vermengd met uitwerpselen. In een spinsel bevinden zich meerdere rupsen (J. B. Wol-schrijn, persoonlijke mededeling). De vlinder wordt slechts zelden waargenomen. Wellicht is het zoeken naar de rupsen in juni een betere manier om het voorkomen van de soort vast te stellen. Bekend uit het Gooi, de Veluwe, Overijssel en de Achterhoek (Kuchlein, 1993). Nieuw voor Noord-Brabant.

Gelechiidae*Monochroa arundinetella* (Stainton), nieuw voor de fauna (fig. 5-6, 9)

Waarnemingen. NH: Hollandsche Rading, 22.vii.1946, ♀ op licht, Doets (coll. NNM); Zwanenwater, 17.vii.1993 en 11.vii.1994, 1 ♂ en 1 ♀ op licht, JCK.

De in het Zwanenwater gevangen exemplaren van *Monochroa arundinetella* werden gede-termineerd door O. Karsholt, die later schreef hij dat hij onder geleend materiaal van het museum in Leiden nog een exemplaar had gevonden, afkomstig uit de collectie Doets. De soort werd abusievelijk in de codelijst van Kuchlein (1987) als inlands vermeld, maar dit is later gecorrigeerd (Kuchlein, 1993). Het betrof hier een exemplaar van *M. suffusella* (Douglas). *Monochroa arundinetella* (fig. 9) lijkt sterk op deze soort, maar is ervan te onderscheiden met behulp van de volgende kenmerken. De kop is okerkleurig met licht grijsbruine tinten. De thorax is licht grijsbruin. De voorvleugel is licht grijsbruin, met een donkerbruine vlek aan de voorrand op 3/4 en eenzelfde vlek in het midden, recht onder de voorrandsvlek. Een donkere schaduw verloopt schuin vanaf 1/3 van de voorrand tot 2/3 van de binnenrand, en eenzelfde schaduw, die vaak minder duidelijk is, loopt vanaf de basis van de voorrand tot 1/3 van de binnenrand. De franjelijn is donker en wordt onderbroken door okerkleurige schubben. De achtervleugels zijn glanzend donkergrijs.

Bij *Monochroa suffusella* (fig. 10) zijn kop en thorax crèmekleurig, en is de voorvleugel licht grijsbruin met een lichte, crèmekleurige voorrand en veel minder contrastrijk getekend dan bij de vorige soort. De schuine donkere

Fig. 9. *Monochroa arundinetella*.Fig. 10. *Monochroa suffusella*.

schaduwten ontbreken, maar er loopt een vage donkere lijn vanaf de middenvlek richting basis en eenzelfde lijn vanaf de tornus richting basis en verder is de franjelijm ononderbroken. Vaak vormen de zwarte midden- en voorrandsvlek de enige duidelijk waarneembare tekening. De achtervleugels zijn bij deze soort glanzend lichtgrijs.

Bij het mannelijk genitaal van *Monochroa arundinetella* (fig. 5) eindigt de top van de cucullus in een sterk gesclerotiseerd uitsteeksel, de sacculus is lang, sterk gekromd en puntig, en het vinculum is lang en afgerond. Het aantal cornuti in de aedeagus bedraagt ongeveer 35. Bij *M. suffusella* (fig. 7) bevindt het gesclerotiseerde uitsteeksel zich onder de punt van de cucullus, is de sacculus korter en meer afgerond, en is het vinculum korter en spits. Het aantal cornuti in de aedeagus bedraagt ongeveer 25.

Bij het vrouwelijk genitaal van *Monochroa arundinetella* (fig. 6) zijn de apophyses anteriores sterk gekromd, is de gesclerotiseerde ring halverwege de ductus bursae aan de achterzijde afgerond en heeft het signum een sterk netvormige structuur. Bij *M. suffusella* (fig. 8) zijn de apophyses anteriores nagenoeg recht, is de gesclerotiseerde ring in de ductus bursae aan de achterzijde toegespitst en is de netvormige structuur van het signum nauwelijks aanwezig.

Monochroa arundinetella komt voor in Noord- en Midden Europa, maar is nergens gewoon (O. Karsholt, persoonlijke mededeling). De biologie is zeer goed beschreven door Stainton (1867). De rups mineert in de

bladeren van oeverzegge (*Carex riparia* Curt.) en moeraszegge (*Carex acutiformis* Ehrh.) en maakt daarin van eind maart tot in mei lange gangmijnen. De verpopping vindt plaats op een blad van de voedselplant, net boven de waterlijn (Emmet, 1979). De rups van *Monochroa suffusella* leeft volgens Piskunov (1990) op populier (*Populus* sp.). Inmiddels zijn echter de larve en de mijn beschreven van veenpluis (*Eriophorum angustifolium* Honckeny) (Buhl et al., 1992). Dit komt ook overeen met de ervaringen van H. W. van der Wolf, die een exemplaar uit wollegras (*Eriophorum* sp.) kweekte.

Monochroa conspersella (Herrich-Schäffer)

In de Stadsgaten te Hasselt (Overijssel) werden door K. J. Huisman in 1993 en 1994 op 28 juni in totaal vijf exemplaren van *Monochroa conspersella* op licht gevangen. In 1939 is deze soort in ons land ontdekt (Bentinck, 1940) en sindsdien is zij gevonden op een tiental vindplaatsen, verspreid over ons land (Kuchlein, 1993).

De rups leeft op gewone wederik (*Lysimachia vulgaris* L.), waardoor de vlinder gebonden is aan min of meer vochtige terreinen (Emmet, 1979). Mogelijk is het dier plaatselijk niet zeldzaam.

Monochroa hornigi (Staudinger)

Waarnemingen. Ov: Hasselt, Stadsgaten, 28.vi.1994, op licht, KH; ZH: Melissant, 12.ix.1984, op licht, KH (det. O. Karsholt).

Fig. 11. *Lita sexpunctella*.

Monochroa hornigi is sinds 1952 uit Nederland bekend (Bentinck, 1954) en sindsdien op zeven andere plaatsen gevonden, de meeste in het midden van ons land (Kuchlein, 1993). De rups leeft in de stengel en zijtakken van duizendknoop (*Polygonum* sp.) (Emmet, 1979). Nieuw voor Overijssel.

Teleiodes saltuum (Zeller)

Van *Teleiodes saltuum* ving K. J. Huisman op 22 juni 1994 één exemplaar te Ootmarsum. In 1976 werd het eerste exemplaar in ons land gevangen (Kuchlein et al, 1988) en sindsdien is de soort van vele vindplaatsen bekend geworden (Kuchlein, 1993). De rups leeft op den, lariks en populier (Piskunov, 1990). Nieuw voor Overijssel.

Lita sexpunctella (Fabricius) (= *virgella* (Thunberg) (fig. 11, 14-15)

In de jaarlijst over 1993 (Huisman & Koster, 1996) werden abusievelijk vondsten van *Lita sexpunctella* vermeld uit Wezep en Kortgene. Deze hebben echter betrekking op de volgende soort. De verschillen tussen de beide soorten worden onder *Lita solutella* behandeld. Tot dusver is het voorkomen van *L. sexpunctella* in ons land vastgesteld van de volgende drie vindplaatsen: Groningen, Breda en Schinveld.

Lita solutella (Zeller) (fig. 12-13, 16-17)

Waarnemingen. Gld: Wezep, 16.viii.1993, 1♂, KH; Z: Kortgene, 11.v.1993, 1♂, JV.

Fig. 12. *Lita solutella*.

Lita solutella is van de beide soorten van het geslacht *Lita*, *L. sexpunctella* en *L. solutella*, het meest waargenomen (fig. 13). De eerste vondst stamt uit het westen van ons land. Ze werd voornamelijk aangetroffen in het midden van het land, maar er zijn ook vangsten bekend van de zandgronden in het zuiden, oosten en noorden. Na 1977 is zij echter niet meer waargenomen (Kuchlein, 1993). In 1993 en 1994 werden er echter weer exemplaren gevangen in Gelderland en Zeeland. Bij de determinatie stuitten we op de moeilijkheid dat exemplaren van beide soorten soms sterk op elkaar lijken. Dit wordt nog versterkt door de grote variabiliteit van vooral *L. solutella*. Ook de genitaliën tonen slechts geringe verschillen en zijn daarbij enigszins variabel. Met de hieronder opgesomde verschillen moet het mogelijk zijn om beide soorten met zekerheid van elkaar te onderscheiden.

De spanwijdte van de voorvleugels bedraagt bij *Lita solutella* 14-20 mm en bij *L. sexpunctella* is dit 14-18 mm. Dit zijn de uiterste waarden, maar in het algemeen is *L. solutella* groter.

De voorvleugel van *L. solutella* (fig. 12) is grijsbruin met dichtbij de basis een donkerbruine vlek in de vouw, eenzelfde vlek boven de vouw op 1/3, en direkt daarboven weer een donkerbruine vlek; deze beide vlekken zijn soms samengesmolten tot één grote vlek. In het midden van de voorvleugel bevindt zich een donkerbruine vlek op 2/5, die vaak verbonden is met de buitenhoek door een vage bruine vlek. Op 3/4 bevindt zich een witte voorrandsvlek en op de buitenhoek bevindt

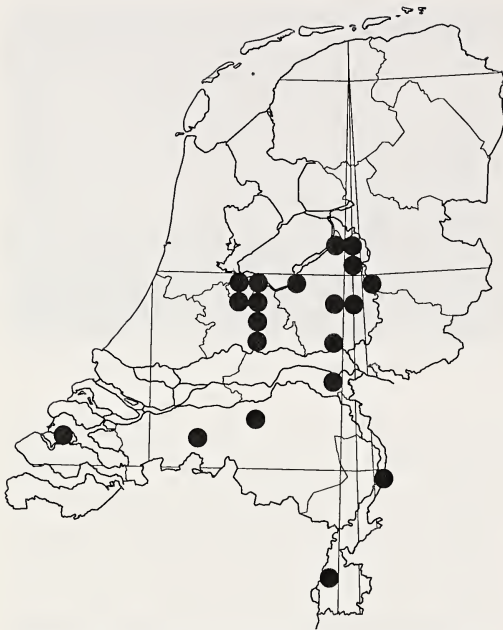

Fig. 13. Verspreiding van *Lita solutella* in Nederland.

zich eenzelfde vlek, die vaak min of meer met elkaar zijn verbonden en zo een naar buiten gerichte V-vormige dwarsband vormen. Rondom de vleugelpunt bevinden zich in de franje een achttal donkerbruine vlekken. Vaak is de grijsbruine grondkleur onderbroken door lichtgrijze schubben, die zo dicht aanwezig kunnen zijn, dat de gehele voorvleugel lichtgrijs is met scherp afstekende donkerbruine vlekken. Het komt ook voor dat de voorvleugel geheel grijsbruin is, maar ook in dat geval zijn de donkere vlekken nog zichtbaar.

Bij *Lita sexpunctella* (fig. 11) zijn de vlekken op de voorvleugel vaak met de voor- en binnenrand verbonden door een roestbruine tot donkerbruine band. De vleugelpunt is vaak donkerbruin en tussen de banden is de vleugel lichtgrijs. Hierdoor lijkt de voorvleugel meer dwarsgestreept, hetgeen in de oude naam *L. zebrella* Treitschke tot uiting komt. Ook bij deze soort komen bijna geheel donkere exemplaren voor, waarbij de buitenste lichtgrijze dwarsband nog wel aanwezig is, maar rechter verloopt dan bij de vorige soort. Verder zijn de onderzijde van de kop en de onderste oogrand wit en vaak zijn ook de voorrand van de femora en de onderzijde van het achterlijf wit. Ook

bij *L. solutella* komen soms witte schubben voor aan de onderzijde, maar onder de kop en op onderste oogrand worden deze altijd afgewisseld met bruine schubben.

Bij de mannelijke genitaliën zijn, afgezien van enige moeilijk te definiëren verschillen, de vorm van de saccus en van het achtste tergiet het meest karakteristiek. Bij *Lita sexpunctella* (fig. 14) is de saccus smal en langgerekt en heeft de achterrand van het achtste tergiet een duidelijke inkeping; bij *L. solutella* (fig. 16) is de saccus driehoekig en is de achterrand van het achtste tergiet nagenoeg recht.

In zijn beschrijving van het genus geeft Sattler (1960) ook afbeeldingen van de genitaliën van beide soorten, zij het enigszins schematisch. Bij de tekening van het mannelijk genitaal van *Lita solutella* (Tafel VIII, fig. 44) liggen de uiteinden van de valven tegen de bovenzijde van het tegumen en de uncus. Hierdoor is het voorgekomen dat de insnijding tussen tegumen en uncus werd geïnterpreteerd als een soort knobbel van de valven vlak voor het uiteinde. Piskunov (1990), die de genitaaltekeningen overgenomen heeft uit Sattler, noemt dit uitsteeksel aan de valven en een doornvormig uitsteeksel voor de top van de aedeagus dan ook als kenmerkend voor *L. sexpunctella*. Ook het uitsteeksel van de aedeagus is geen goed kenmerk, omdat beide soorten dit hebben. Overigens noemt Sattler (1960) deze beide kenmerken niet. De tekeningen in Pierce & Metcalfe (1935: plaat 8) geven de werkelijke situatie beter weer.

Bij het vrouwelijke genitaal van *Lita sexpunctella* (fig. 15) bedraagt de hoogte van het achtste tergiet de helft van de breedte. De sclerotisatie in de ductus bursae direct onder het antrum bestaat uit een smalle gedeelde ring, het corpus bursae is ovaal en de beide signa liggen in het bovenste deel. Bij *L. solutella* (fig. 17) is het achtste tergiet bijna zo hoog als breed. De sclerotisatie in de ductus bursae is breed en het corpus bursae is peervormig, terwijl de beide signa zich in het midden bevinden.

De rups van *Lita solutella* leeft in juni en juli in zelfgesponnen kokers, bekleed met zandkorrels, op heidebrem (*Genista* sp.) en

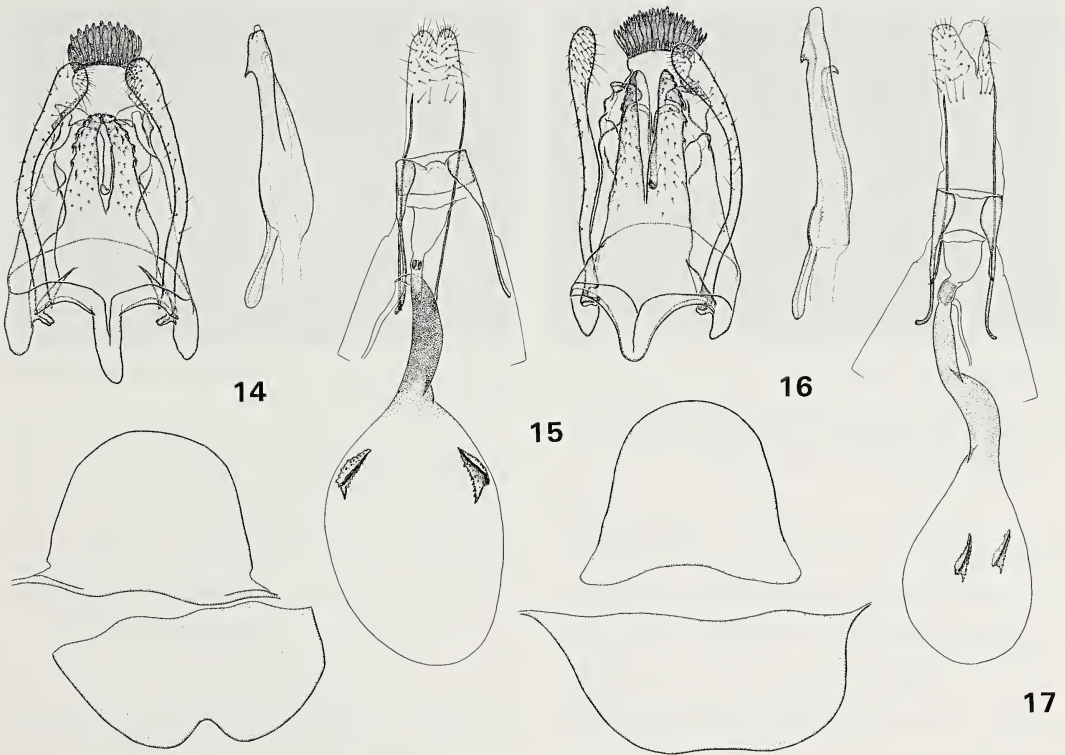

Fig. 14-17. Genitaliën. 14-15, *Lita sexpunctella* (14, ♂; 15, ♀); 16-17, *Lita solutella* (16, ♂; 17, ♀).

brem (Sattler, 1960). Doets kweekte in 1942 twee exemplaren uit rupsen, die hij volgens de etiketten vond op kruipbrem (*Genista pilosa* L.). Dit in tegenstelling met de rups van *L. sexpunctella*, die in april en mei leeft op de bladeren van struikheide (*Calluna vulgaris*) (Emmet, 1979).

Hoewel er ook enkele waarnemingen uit april zijn, valt de hoofdvliegtijd van *Lita solutella* in mei en de eerste decade van juni, waarna het aantal vangsten sterk terugloopt. Vanaf half juli tot half augustus zijn ook een zestal vangsten bekend, wat zou kunnen duiden op een partiële tweede generatie. Alle Nederlandse exemplaren van *L. sexpunctella* werden verzameld tussen 13 mei en 17 juni. Nieuw voor Zeeland.

Gelechia muscosella Zeller

Het eerste exemplaar van *Gelechia muscosella* uit het westen van ons land werd op 23 juni

1992 gevangen in Ouddorp door K. J. Huisman. Het betreft de vierde vindplaats van deze soort, die in 1978 door J. C. Koster in ons land ontdekt werd (Huisman et al., 1986). De drie andere vindplaatsen liggen alle in het oostelijk deel van Midden-Brabant (Kuchlein, 1993).

De rups leeft in de katjes van populier en wilg (*Salix* sp.). Nieuw voor Zuid-Holland.

Gelechia rhombelliformis Staudinger

Van *Gelechia rhombelliformis* ving L. J. van Deventer op 23 augustus 1994 één exemplaar te Drunen (Noord-Brabant). Ze werd in Nederland voor het eerst in 1970 in het Leudal bij Haalen (Limburg) gevangen (Van der Wolf, 1984) en sindsdien zijn er nog een vijftal vindplaatsen bekend geworden uit de zuidelijke helft van ons land, waarvan één in het westen (Kuchlein, 1993). De rups leeft op de bladeren van verschillende soorten populieren (Piskunov, 1990).

Fig. 18. *Scrobipalpula psilella*.

Scrobipalpula psilella (Herrich-Schäffer),
nieuw voor de fauna (fig. 18-19).

In de collectie van K.J. Huisman bevindt zich één exemplaar, dat op 24 mei 1991 door B. van Aartsen werd gevangen in Zuid-Limburg op de St. Pietersberg. Aan de hand van het gevangen dier is moeilijk een beschrijving te geven, omdat het afgevlogen is. Bij het maken van een genitaalpreparaat viel de kenmerkend brede saccus op. De identificatie is door M. G. M. Jansen bevestigd.

Uiterlijk is de vlinder nauwelijks van *Scrobipalpa*-soorten als *S. acuminatella* (Sircom) en *S. artemisiella* (Treitschke) te onderscheiden. De spanwijdte is 11-13 mm, waarmee het dier wat groter is dan *S. artemisiella* en gemiddeld mogelijk iets kleiner dan *S. acuminatella*. Volgens Povolny & Bradley (1965) komen er zowel min of meer eenkleurige als wat levendiger getekende vormen voor. De grondkleur van de voorvleugels (fig. 18) is grijsachtig, en donkere vlekken zijn nauwelijks ontwikkeld. De tekening heeft meer het karakter van donkere lengtestrepen.

Het mannelijk genitaal (fig. 19) wordt gekenmerkt door de ankervormige gnathos en de brede saccus. De uitstulping van het vinculum is vrijwel afwezig. De saccus is opvallend breed en afgerond.

De vlinder komt in het hele Palaearctische gebied voor en wordt vermeld uit Engeland (Emmet, 1979), Frankrijk (Leraut, 1980), Denemarken (Schnack, 1985: zeven districten), Zweden (Svensson et al, 1987) en Rusland (Piskunov, 1990). Waarschijnlijk komt ze ook

voor in Oostenrijk en Griekenland, maar de afgrenzing van soorten of vormen van het *S. psilella*-complex is nog onzeker (Povolny, 1964).

Volgens de literatuur (Piskunov, 1990) vliegt de vlinder op droge plaatsen. De rups leeft in juni op alsem (*Artemisia* sp.), droogbloem (*Gnaphalium* sp.), fijnstraal (*Erigeron acer* L.), strobloem (*Helichrysum arenarium* (L.)), duizendblad (*Achillea millefolium* L.) en aster (*Aster amellus* L.) in een mijn in het blad en in zijdeachtige spinselbuisjes tussen de bladeren. De soort zou twee generaties per jaar hebben (Piskunov, 1990).

Caryocolum blandulella (Tutt)

In de Banjaard te Wissenkerke werd op 28 juli 1994 door J. van Vuure één exemplaar van *Caryocolum blandulella* geklopt uit duindoorn (*Hippophae rhamnoides* L.). In de duinen van Noord- en Zuid-Holland tussen Wasenaar en het Zwanenwater wordt de soort regelmatig waargenomen. Ze is ook bekend van de Waddeneilanden Terschelling en Rottermoog. Uit het zuidwesten van ons land is tot dusver slechts één waarneming bekend

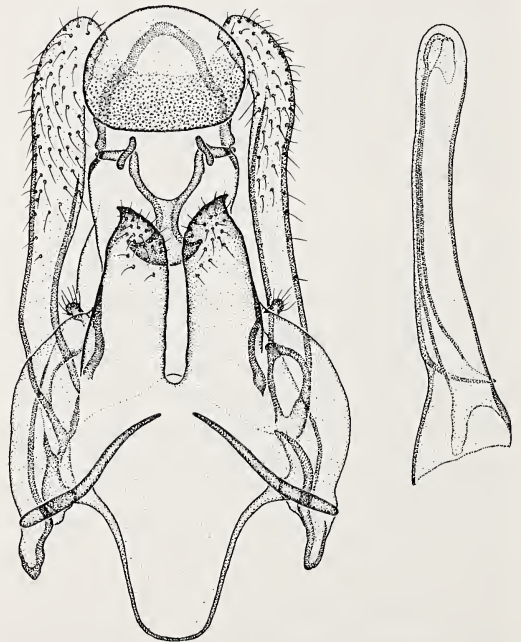

Fig. 19. *Scrobipalpula psilella*, mannelijk genitaal.

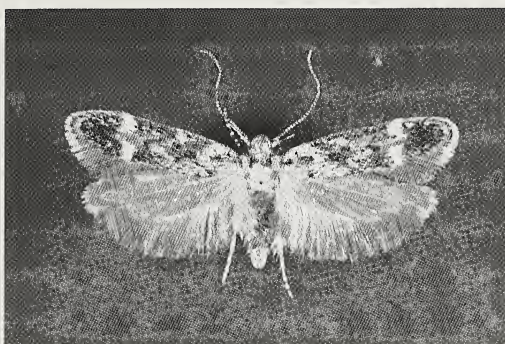

Fig. 20. *Caryocolum fraternella*.

(Kuchlein, 1993: Walcheren). De voedselplant van de rups zou dwerghoornbloem (*Cerastium pumilum* Curt.) zijn (Emmet, 1979). De vlinder komt echter ook voor op plaatsen waar deze plant ontbreekt. Het lijkt waarschijnlijk dat ook andere *Cerastium*-soorten waardplant kunnen zijn.

Caryocolum fraternella (Douglas), nieuw voor de fauna (fig. 20-22)

Te Kerkrade (Limburg) werden in april en mei 1994 door A. Schreurs tientallen rupsen van *Caryocolum fraternella* gevonden op gewone hoornbloem (*Cerastium fontanum* Baumg.). De vlinders kwamen in juni uit. Ter herkenning worden afbeeldingen van het adult en de mannelijke en vrouwelijke genitaliën gegeven. Bijzonderheden over de Nederlandse *Caryocolum*-soorten zullen door E. van Nieuwerkerken en A. Schreurs worden gepubliceerd.

Caryocolum cauligenella (Schmid)

Waarnemingen: NH: Egmond aan Zee, Wimmenummerduinen, 8.vi.1993, 2 exemplaren; Egmond aan Zee, zuid, 103-514, 28.vi.1994, PJZ; ZH: Zandvoort, Visserspad, 098-487, 23.vi.1994, gallen in de bloeistengels van oorsilene (*Silene otites* (L.) Wibel), waaruit op 10.vii.1994 een exemplaar verscheen, E. Weeda.

Caryocolum cauligenella werd voornamelijk in de vorige eeuw aangetroffen in de duinen tussen Zandvoort en Den Haag (Zumkehr, 1995). Door gericht zoeken naar de rupsen is ze weer teruggevonden in de duinen ten noorden en zuiden van Egmond aan Zee. De rups

maakt een opvallende gal in de bloeistengel van nachtsilene (*Silene nutans* L.) (Docters van Leeuwen, 1982) en oorsilene. De soort is beperkt tot het zogenaamde zeedorpenlandschap (Van Nieuwerkerken, persoonlijke mededeling).

Tortricidae

Cacoecimorpha pronubana (Hübner)

Van *Cacoecimorpha pronubana* werd op 16 juni 1994 door F. J. Groenen één exemplaar te Eindhoven gevangen op licht gevangen. Tot voor kort was deze vlinder in ons land een importsoort, maar volgens de Plantenziektenkundige Dienst, die bezig is met een uitvoerig onderzoek met behulp van feromoonvallen, werden ook waarnemingen gedaan in de vrije natuur. De soort rukt vanuit het zuiden op en is inmiddels waargenomen tot de lijn Aalsmeer, Nijkerk en Nagele (Stigter, 1996). De vangst in Eindhoven is echter voor zover bekend de eerste op licht.

Acleris epistana (Denis & Schiffermüller)

Te Rockanje werd op 7 maart 1992 en op 6 februari 1993 door P. J. Rooij een exemplaar van *Acleris cristana* verzameld in een stuk duin met veel sleedoorn. Vrij snel na de eerste vermelding van deze soort uit Nederland, overigens niet op 5 mei 1992, zoals abusievelijk vermeld in Huisman & Koster (1995), maar op 5 maart 1992, volgt nu dus een tweede vindplaats in hetzelfde biotoop en in dezelfde provincie.

In reactie op de bespreking van *Acleris cristana* in de jaarljst over 1992 verstreckte P. J. Rooij de bovenvermelde vondsten. Ook op 27 september 1991 had hij het dier al gezien, waarmee hij de soort als eerste in ons land heeft waargenomen.

Aethes beatricella (Walsingham)

Te Eys (Limburg) werden in november 1994 door A. Schreurs tientallen rupsen van *Aethes*

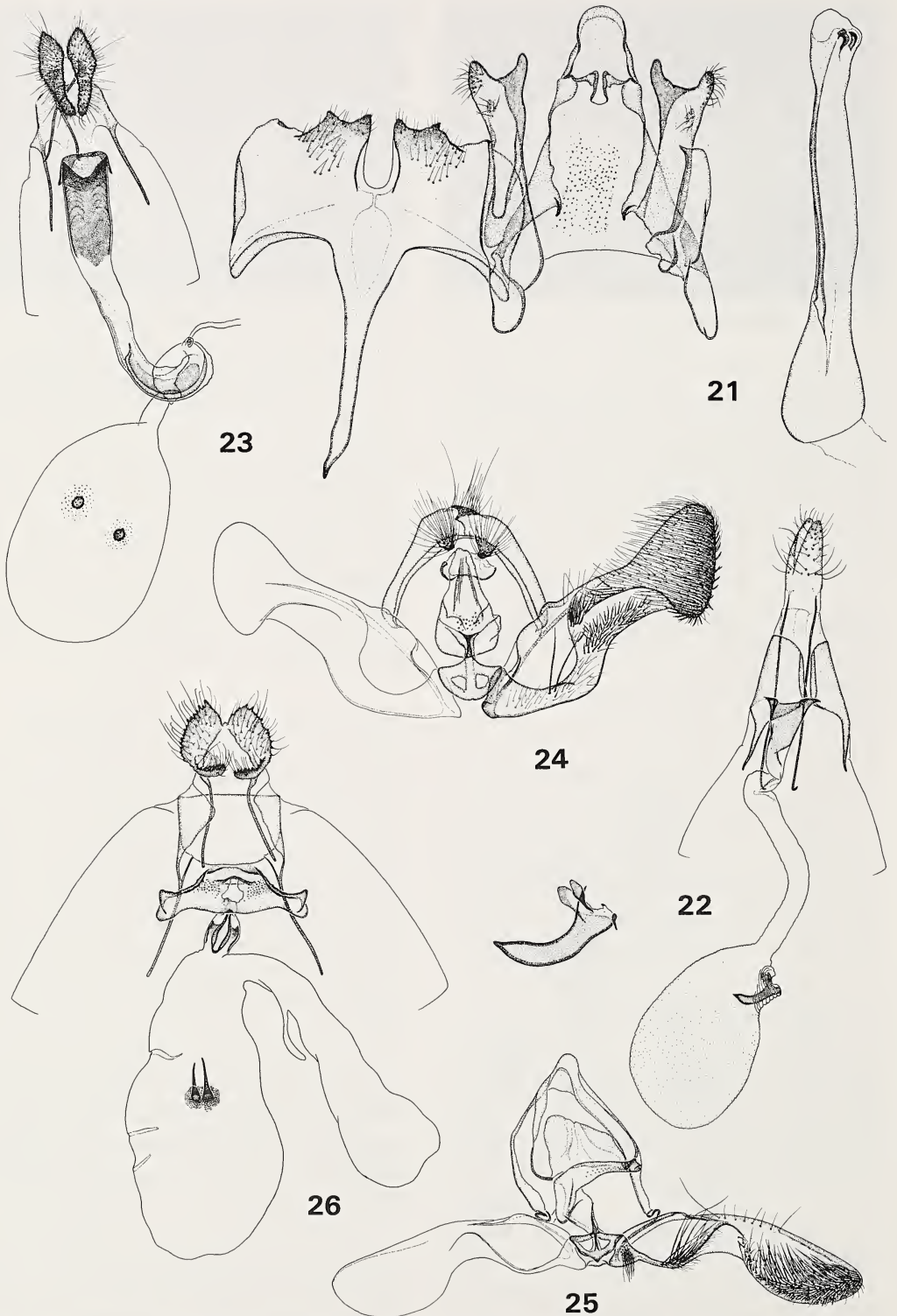

Fig. 21-26. Genitalien. 21-22, *Caryocolum fraternella* (21, ♂; 22, ♀); 23, *Apotomis infida*, ♀; 24, *Eucosma catoptrana*, ♂; 25-26, *Cydia molesta* (25, ♂; 26, ♀).

beatricella aangetroffen in de stengels van gevlekte scheerling (*Conium maculatum* L.). Het voorkomen van deze soort in ons land wordt hiermee nogmaals bevestigd (Huisman & Koster, 1996). Het blijft de vraag of de populatie stand houdt.

Isotrias rectifasciana (Haworth)

In Losser werd op 11 juni 1987 één exemplaar van *Isotrias rectifasciana* gevangen door J. C. Koster. Ze is hoofdzakelijk bekend van een aantal vindplaatsen uit Zuid-Limburg, waar de soort niet zeldzaam is, alsmede uit het Gooi en Utrecht, en van twee vindplaatsen in de Achterhoek (Kuchlein, 1993). De rups is nog niet bekend, maar zou mogelijk op eik, meidoorn (*Crataegus* sp.) en gewone esdoorn leven (Bentinck & Diakonoff, 1968). Meidoorn ligt het meest voor de hand als voedselplant voor de rups. Bradley et al. (1973) vermelden dat de pop geklopt is uit deze struik. Dit stemt overeen met ervaringen in Zuid-Limburg, waar de vlinder vaak uit meidoorn werd geklopt. Nieuw voor Overijssel.

Olethreutes siderana (Treitschke)

Tijdens de Snellen-excursie te Losser werden op 18 en 19 juni 1994, 20 exemplaren van *Olethreutes siderana* verzameld door R. de Vos. Sedert de eerste vondst voor ons land in 1975 door B. van Aartsen (Van Frankenhuyzen, 1981) heeft de soort zich in snel tempo uitgebreid. Ze is nu bekend van ongeveer 15 vindplaatsen, die hoofdzakelijk in de oostelijke helft van ons land liggen (Kuchlein, 1993). De rups leeft in het omgeslagen blad van onder andere het theeboompje (*Spiraea salicifolia* L.) en moerasspirea (*Filipendula ulmaria* (L.)) (Hannemann, 1961). Nieuw voor Overijssel.

Olethreutes arbutella (Linnaeus)

Waarnemingen. Ov: Hasselt, 25.vii.1994, 4 exemplaren, KH; Gld: Drempt, 1.viii.1992, 27 en 30.vii en 10.viii.1994, CN; Twello, 21.vii tot 10.viii.1994, in totaal meer dan 90 exemplaren, JW; Epe, de Hoge Heide, eind vii.1994, in de malaiseval enkele exemplaren en 5.viii.1994, op licht, BvA; Wezep, 24 en 27.vii.1994, KH.

Olethreutes arbutella is in 1994 op diverse nieuwe vindplaatsen opgedoken (vergelijk Huisman & Koster, 1995, 1996). De tweede generatie was in Twello zelfs talrijk op licht zonder de waardplant bosbes (*Vaccinium* sp.) in de directe omgeving. Het blijft interessant om de uitbreiding van deze nieuwe soort te volgen.

Apotomis infida (Heinrich) (fig. 23, 27)

In de Stadsgaten te Hasselt (Overijssel) werd op 28 juni 1994 één exemplaar op licht gevangen door K. J. Huisman. De soort zou uit Nederland bekend zijn. Volgens Kuchlein (1993) heeft K. Larsen tussen het materiaal van *Apotomis semifasciana* (Haworth) een exemplaar afkomstig van Eernewoude gevonden in de collectie van het Zoölogisch Museum in Amsterdam. Het betreffende exemplaar is tot nu toe echter niet teruggevonden. Het is niet uitgesloten dat er in de collecties tussen *Apotomis lineana* (Denis & Schiffermüller) en *A. semifasciana* bij nader onderzoek nog meer exemplaren van *A. infida* ontdekt zullen worden.

De vlinder staat wat uiterlijk betreft in tussen *Apotomis semifasciana* en *A. lineana*. De lichte grondkleur van de voorvleugels (fig. 27) doet het meest aan *A. lineana* denken. De laatstgenoemde soort heeft iets smallere vleugels en de donkere vlek op bijna 3/5 van de voorrand maakt bij de meeste exemplaren de indruk min of meer als een onderbroken dwarsband door te lopen in de richting van de binnenrandshoek. Bij *A. infida* is er evenals bij

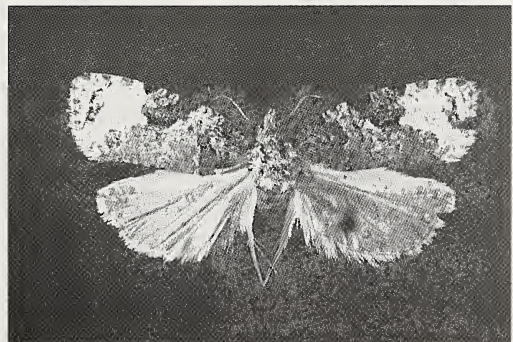

Fig. 27. *Apotomis infida*.

A. semifasciana meer sprake van een geïsoleerde costaalvlek. De hele binnenrandshelft van de voorvleugel kan overigens onduidelijk grijs van kleur zijn. De achtervleugels zijn bij *A. infida* wat lichter grijs van kleur. *Apotomis semifasciana* is meestal donkerder, meer diffuus blauwachtig of bruinachtig grijs. De binnenbegrenzing van de voorrandsvlek loopt bij *A. infida* meer schuin in de richting van de buitenhoek en bij *A. semifasciana* rechter in de richting van een punt op 2/3 van de binnenrand.

Genitaalonderzoek kan nodig zijn om de determinatie te bevestigen. Bij de mannetjes is er verschil in de vorm van de uitstulping van de sacculus. Deze is bij *Apotomis semifasciana* iets langer dan breed, conisch, met afgeronde top. Bij *A. lineana* is de uitstulping in zijn geheel smaller. Bij *A. infida* is de uitstulping breder dan lang en onregelmatig afgeplat aan de top. De aedeagus van *A. lineana* heeft een lange, smalle cornutus. Bij *A. semifasciana* en *A. infida* is de cornutus kort en dikker; die van *A. semifasciana* heeft een bredere basis dan die van *A. infida*. Bovendien is de aedeagus bij *A. infida* langer en slanker, met kleine tandjes aan de onderzijde van de top. Bij die van *A. semifasciana* ontbreken deze tandjes.

Bij het vrouwtje zijn er verschillen in de vorm van het ostium en in de ductus bursae. Bij *Apotomis semifasciana* en *A. lineana* is het ostium langgerekt ovaal en bij *A. infida* (fig. 23) is het vrijwel rond met een brede rand. Het antrum is bij *A. semifasciana* breed, bijna zakvormig en flink gesclerotiseerd. De ductus is vrij kort. *Apotomis infida* heeft een minder breed, cilindervormig, fors gesclerotiseerd antrum en een langere ductus, die voor de uitmonding in de bursa een lus vormt. In deze lus bevindt zich een zwak gesclerotiseerde plek. *Apotomis lineana* heeft een smaller en minder gesclerotiseerd antrum en een erg lange ductus, ook met een lus.

Apotomis infida heeft, voor zover nu bekend, een noordelijke verspreiding. Zij wordt vermeld uit veel districten in Denemarken en Zweden (Schnack, 1985; Svensson et al., 1987), uit Noord-Rusland, Siberië, Canada en het noorden van de Verenigde Staten (Kuznetsov, 1989).

Bradley et al. (1979) kennen maar enkele exemplaren uit Schotland. Uit België is de soort niet bekend (Razowski, 1996) en Leraut (1980) noemt de vondst van een enkel exemplaar uit Frankrijk, in het departement Doubs. Hannemann (1961) noemt de soort niet.

De rups leeft tussen opgerolde bladeren op wilg (Kuznetsov, 1989). De Nederlandse vondsten wijzen er op dat de vlinder een voorkeur heeft voor vochtige biotopen.

Ancylis laetana (Fabricius)

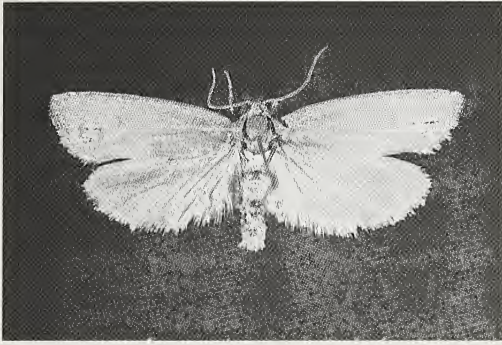
Op 1 juni 1994 ving J. van Vuure één exemplaar van *Ancylis laetana* op licht bij de Uilenvanger in Bergen (Noord-Holland). Deze soort is hoofdzakelijk bekend van een aantal vindplaatsen in het midden en zuiden van ons land, maar ook uit de duinstreek beneden het IJ tot aan Den Haag. In het noordwesten van ons land was zij nog niet vastgesteld (Kuchlein, 1993). De rups leeft tussen de samengesponnen bladeren van ratelpopulier (*Populus tremula* L.) en soms ook van zwarte populier (*Populus nigra* L.) (Emmet, 1979).

Ancylis uncella (Denis & Schiffermüller)

Op 7 juli 1993 ving H. Rotteveel te Zoetermeer op licht een exemplaar van *Ancylis uncella*, dat zich in de collectie van J. A. W. Lucas bevindt. De meeste vindplaatsen van deze soort liggen in het midden van het land, maar ze is ook bekend uit het oosten en zuiden en een van enkele vindplaats uit het westen (Kuchlein, 1993). De rups leeft tussen de samengesponnen bladeren van dopheide (*Erica* sp.) en berk. De verpopping vindt plaats in dit spinsel (Emmet, 1979). Nieuw voor Zuid-Holland.

Epiblema graphana (Treitschke)

Te Borger werd op 22 mei 1993 één exemplaar van *Epiblema graphana* verzameld door B. van Aartsen. De vlinder was tot nu toe uitsluitend bekend uit de zuidelijke helft van ons land en is ook daar niet gewoon. De rups leeft in de jonge scheuten en later in de wortels van

Fig. 28. *Eucosma catoptrana*.

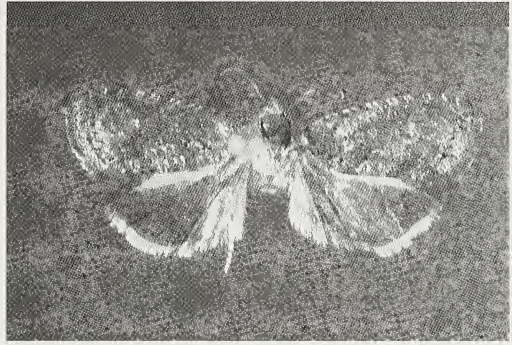
duizendblad (*Achillea* sp.) (Bentinck & Dia-konoff, 1968). Nieuw voor Drenthe.

Eucosma catoptrana (Rebel), nieuw voor de fauna (fig. 24, 28).

Op Terschelling werden op de Boschplaat bij de Tweede Duintjes en het Amelanderduin op 10 juni en 13 juli 1994 twee exemplaren van *Eucosma catoptrana* verzameld door L. Bot. De soort lijkt op de ongetekende vorm van *Cnephasia longana* Haworth, echter met aan de voorvleugel een spiegel aan de buitenhoek (fig. 28) en vaag zichtbare haakjes aan de voorrand. Deze ontbreken bij het genus *Cnephasia*. Verder kan de soort worden verwisseld met een onduidelijk getekend exemplaar van *Eucosma tripoliana* (Barrett), een soort die in dezelfde habitat voorkomt. *Eucosma tripoliana* is echter kleiner en de spiegel en voorrandhaakjes zijn meer geprononceerd.

Bij de mannelijke genitaliën van *Eucosma catoptrana* (fig. 24) heeft de sacculus een ronde hoek en is de cucullus even lang als de sacculus. Bij *E. tripoliana* vertoont de sacculus een scherpe hoek en is de cucullus anderhalf maal zo lang als de sacculus.

De rups leeft in augustus tussen de samengesponnen bloemen van zulte (*Aster tripolium* L.) (Bradley et al., 1979). In de ons omringende landen is de soort bekend van de Duitse Waddeneilanden, de westkust van Denemarken en de zuidoostkust van Engeland (Bradley et al., 1979; Schnack, 1985).

Fig. 29. *Cydia molesta*.

Cydia molesta (Busck) (fig. 25-26, 29).

Een vlinder van *Cydia molesta* werd op 27 juli 1994 te Hoogeveen door M. Jansen gekweekt uit een rups, die in de schil van een gekochte nectarine zat. Het betreft een donkere *Cydia*-soort, sterk gelijkend op *C. funebrana* (Treitschke), maar iets kleiner en met wat fijnere dwarse tekening. Voor de afbeeldingen van de genitaliën raadplege men ook Bradley et al. (1979). Omdat in de Nederlandse literatuur nog geen afbeeldingen van de vlinder te vinden zijn geven wij een foto van het imago (fig. 29) en een tekening van het mannelijk (fig. 25) en vrouwelijk genitaal (fig. 26).

De vlinder is in Nederland een geïmporteerde soort, die voor het eerst uit ons land vermeld werd door Van Rossem et al. (1961). Een partij Italiaanse perziken bevatte rupsjes, die door de Plantenziektenkundige Dienst werden uitgekweekt. Waarschijnlijk wordt *C. molesta* vaker in ons land geïmporteed, maar de rupsen zijn niet te onderscheiden van die van *C. funebrana*, die leven op de vruchten van allerlei *Prunus*-soorten. Daarom is het gelukkig dat M. Jansen de vlinder uitgekweekt heeft, wat de tweede zekere vermelding van *C. molesta* in Nederland opleverde.

De vlinder stamt oorspronkelijk uit China en Japan, maar heeft zich nu over alle werelddelen verspreid. In Europa komt de soort overal in het zuiden voor, van Frankrijk tot Griekenland en tot in Zuid-Hongarije, Tsjechië en Slowakije. In de noordelijke landen is het een geïmporteerde soort. De kans, dat de vlinder

zich in Nederland of Engeland definitief zal vestigen, wordt gering geacht.

De rups is polyfaag en wordt onder andere vermeld van de volgende *Prunus*-soorten: perzik (*P. persica* (L.) Batch), pruim (*P. domestica* L.), abrikoos (*P. armeniaca* L.) en kers (*P. avium* (L.) L.). Ze is ook bekend van peer en appel en van veel andere fruitbomen (Anonymus, 1990).

Cydia lobarzewskii (Nowicki)

Stigter (1995) vermeldt de soort als nieuw voor Nederland. De vlinders werden met behulp van feromoonvallen verzameld. De soort komt voornamelijk voor in Zuid-Limburg, maar is ook van één lokatie in Noord-Brabant bekend.

Epermeniidae

Phaulernis dentella (Zeller)

Waarnemingen. Ov: Losser, 18-19.vi.1994, tientallen exemplaren, diverse deelnemers aan de Snellen-excursie; Denekamp, langs het kanaal Almelo-Nordhorn, 20.vi.1994, op bloemscherm van bereklauw (*Heracleum sphondylium* L.); Gld: Berg en Dal, 13.vi.1994, gesleept, KH.

Phaulernis dentella komt lokaal in ons land voor en was tot dusver bekend van een aantal plaatsen in Zuid-Limburg en in Noord-Brabant, waar de vlinder in de vochtige bossen benoorden Best soms in aantal gevonden wordt. Verder werd zij verzameld in een uurhok in de Achterhoek en bij De Lutte (Kuchlein, 1993). Des te opvallender was de aanwezigheid van tientallen exemplaren tijdens het Snellen-weekend te Losser. De vlinders werden alle overdag gesleept van de bloemhoofdjes van diverse schermbloemen. De rupsen leven in de schermen van zevenblad (*Aegopodium podagraria* L.), gewone engelwortel (*Angelica sylvestris* L.) en knolribzaad (*Chaerophyllum bulbosum* L.) (Gaedike, 1968).

Epermenia falciformis (Haworth), nieuw voor de fauna.

Epermenia falciformis werd in het verleden gesynonymiseerd met *Epermenia illigerella* (Hübner), maar wordt door Scholz (1996) weer als een goede soort opgevoerd. Als Nederlandse vindplaats geeft hij Eindhoven op. Beide soorten zullen in de jaarlijst over 1995 uitgebreid behandeld worden.

Epermenia chaerophyllella (Goeze)

Te Midsland, Terschelling werd op 5 november 1994 door P. J. Zumkehr een exemplaar van *Epermenia chaerophyllella* verzameld. Deze soort is voornamelijk bekend uit het midden van het land en uit het kustgebied, maar was nog niet gemeld van de Waddeneilanden (Kuchlein, 1993). De rups leeft onder andere in de bloemhoofdjes van engelwortel (*Angelica* sp.), pastinaak (*Pastinaca sativa* L.), kervel (*Anthriscus* sp.) en bereklauw (Gaedike, 1968).

Pterophoridae

Cnaemidophorus rhododactyla (Denis & Schiffermüller)

Waarnemingen. ZH: Staelduinse bos, 15.vii.1994, op licht; Dubbedam, 19.vi, 25.vi en 8.vii.1994, JL.

Cnaemidophorus rhododactyla wordt vooral waargenomen in het duingebied tussen Oostvoorne en Bergen (Kuchlein, 1993). Hoewel de vlinder ook bekend is van een viertal vindplaatsen in het binnenland, is dit de eerste vondst uit het rivierengebied in het westen. De rups leeft in de samengesponnen bladeren en bloemknoppen van roos (Kuchlein & Gielis, 1982).

Amblyptilia acanthadactyla (Hübner)

Te Wissenkerke werden op 27 en 28 juli 1994 in totaal vier exemplaren van *Amblyptilia acanthadactyla* door J. van Vuure verzameld op de Schotsman. De vlinders vlogen in de vooravond rond jacobskruiskruid (*Senecio ja-*

cobaea L.). Van deze soort zijn vrij veel vindplaatsen bekend uit de zuidelijke helft van ons land, met als uitzondering een vondst op Ter-schelling (Kuchlein, 1993). Het dier werd echter de laatste tijd weinig waargenomen. De rups leeft op bosandoorn (*Stachys sylvatica* L.), moerasandoorn (*S. palustris* L.) en vele andere lage planten, waar zij leeft van de bloemen en de onrijpe zaden (Kuchlein & Gielis, 1982). Nieuw voor Zeeland.

Pyralidae

Homoeosoma nebulella (Denis & Schiffermüller)

Waarnemingen. Gld: Twello, 28.v.1992, op licht, JW; ZH: Melissant, 4.ix.1994, op licht, DD.

Bij het doorkijken van de verzameling van D. Doornheijn vonden we een exemplaar van *Homoeosoma nebulella*, een soort die ook al in de vorige lijst vermeld werd en mogelijk hier te lande een immigrant is (Huisman & Koster, 1995). Tevens geven we een nog niet eerder vermelde vondst van Twello. Het betreft respectievelijk de vierde en vijfde waarneming voor ons land.

De rups leeft in de bloemen en zaadhoofdes van onder andere jacobskruiskruid en speerdistel (*Cirsium vulgare* (Savi) Ten.) (Hannemann, 1964). In Engeland zou de soort inheems zijn (Goater, 1996).

Evergestis limbata (Linnaeus)

Waarnemingen. Fr: Henrik, 4.vii.1993, JS; Ov: Zuidloo, 19.vi.1993, op licht, GF; Gld: Wezep, 24.vi en 1.vii.1994, KH.

Evergestis limbata wordt het meest waargenomen in Zuid-Limburg, maar komt ook voor in de rest van Limburg en in Gelderland, met de Veluwe als meest noordelijke vindplaats (Kuchlein, 1993). De rups leeft in augustus en september op raket (*Sisymbrium* sp.), lookzonder-look (*Alliaria petiolata* (Bieb.) Cavara & Grande) en wede (*Isatis tinctoria* L.) (Hannemann, 1964). Nieuw voor Friesland en Overijssel.

Nascia ciliaris (Hübner)

Van *Nascia ciliaris* werd door A. Schreurs op 12 juni 1994 één exemplaar te Vlodrop-Station geklopt. Dit is de zesde vindplaats van deze zeldzame soort in ons land. Kuchlein (1993) geeft als mogelijkheid, dat *N. ciliaris* in Nederland een trekvlinder is. Wel is het opmerkelijk dat de vlinder gevangen is in een gebied, waaruit meerdere vindplaatsen van *N. ciliaris* bekend zijn. De rups leeft van september tot mei op oeverzegge (*Carex riparia* Curt.) en andere zegge-soorten (Emmet, 1979).

Literatuur

- ANONYMUS, 1990. *Cydia molesta* (Busck). – *Distribution maps of pests* 8 (2nd rev.): 2 pagina's. C. A. B. International Institute of Entomology, London.
- BENTINCK, G. A., 1940. Zeldzame Nederlandsche Macro-en Microlepidoptera. – *Tijdschr. Ent.* 83: 18-19.
- BENTINCK, G. A., 1954. Nieuwe en zeldzame Lepidoptera in 1952 en eerder. – *Ent. Ber., Amst.* 15: 21-23.
- BENTINCK, G. A. & A. DIAKONOFF, 1968. De Nederlandse Bladrollers (Tortricidae). – *Monogr. ned. ent. Ver.* 3: 1-201.
- BRADLEY, J. D., W. G. TREMEWAN & A. SMITH, 1973. *British Tortricoid Moths. Cochylidae and Tortricidae: Tortricinae*: i-viii, 1-251, The Ray Society, London.
- BRADLEY, J. D., W. G. TREMEWAN & A. SMITH, 1979. *British Tortricoid Moths. Tortricidae: Olethreutinae*: i-viii, 1-336, The Ray Society, London.
- BUHL, O., P. FALCK, B. JØRGENSEN, O. KARSHOLT, K. LARSEN & K. SCHNACK, 1992. Records of Microlepidoptera from Denmark in 1990 (Lepidoptera). – *Ent. Meddr* 60: 1-12.
- DIAKONOFF, A. & BR. V. LEFEBER, 1980. Rediscovery of *Eratophyes aleatrix* Diakonoff (Lepidoptera, Oecophoridae). – *Ent. Ber., Amst.* 40: 38-40.
- DOCTERS VAN LEEUWEN, W. M., 1982. Gallenboek. – *Bibl. K. ned. natuurh. Ver.* 29: 1-355.
- DOETS, C., 1940. Lepidopterologische mededeelingen over 1935-'38. – *Ent. Ber., Amst.* 10: 197-203.
- EMMET, A. M. (ED.), 1979. *A field guide to the smaller British Lepidoptera*: 1-271. The British Entomological and Natural History Society, London.
- FRANKENHUYZEN, A. VAN, 1981. *Olethreutes siderana* Treitschke, 1835 (Lep.: Tortricidae). – *Ent. Ber., Amst.* 41: 117-119.
- FRIESE, G., 1969. Beiträge zur Insekten-Fauna der DDR: Lepidoptera - Argyresthiidae. – *Beitr. Ent.* 19: 693-752.
- GAEDIKE, R., 1968. Beiträge zur Insekten-Fauna der DDR: Lepidoptera - Epermeniidae. – *Beitr. Ent.* 18: 300-310.
- GIELIS, C., K. J. HUISMAN, J. H. KUCHLEIN, E. J. VAN NIEU-

- KERKEN, H. W. VAN DER WOLF & J. B. WOLSCHRIJN, 1985. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1982 en 1983 (Lepidoptera). – *Ent. Ber., Amst.* 45: 89-104.
- GOATER, B., 1996. *British Pyralid Moths*: 1-175, Harley Books, Colchester.
- HANNEMANN, H. J., 1961. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera I. Die Wickler (s. str.) (Tortricidae). – *Tierw. Dil.* 48: 1-233.
- HANNEMANN, H. J., 1964. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera II. Die Wickler (s.l.) (Cochylidae und Carposinidae). Die Zünslerartigen (Pyralidae). – *Tierw. Dil.* 50: 1-401.
- HEATH, J., 1975. The ammanella complex of the genus *Micropterix* Hübner [1825] (Lepidoptera: Zeugloptera, Micropterigidae). – *Entomologist's Gaz.* 26: 253-258.
- HEATH, J., 1976. Micropterigidae. In: *The moths and butterflies of Great Britain and Ireland* (J. Heath & A. M. Emmet, eds) 1: 151-155. Curwen Press, London.
- HUEMER, P. & G. TARMANN, 1993. Die Schmetterlinge Österreichs (Lepidoptera). – *Veröff. Mus. Ferdinandeum*, Beilageband 5: 1-224.
- HUISMAN, K. J., 1974. Interessante vangsten van Lepidoptera. – *Ent. Ber., Amst.* 34: 153-154.
- HUISMAN, K. J. & J. C. KOSTER, 1994. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in de jaren 1988-1991 (Lepidoptera). – *Ent. Ber., Amst.* 54: 29-47.
- HUISMAN, K. J. & J. C. KOSTER, 1995. Interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1992 (Lepidoptera). – *Ent. Ber., Amst.* 55: 53-67.
- HUISMAN, K. J. & J. C. KOSTER, 1996. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1993 (Lepidoptera). – *Ent. Ber., Amst.* 56: 37-55.
- HUISMAN, K. J., J. H. KUCHLEIN, E. J. VAN NIEUKERKEN, H. W. VAN DER WOLF, J. B. WOLSCHRIJN, & C. GIELIS, 1986. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1984 (Lepidoptera). – *Ent. Ber., Amst.* 46: 137-156.
- KUCHLEIN, J. H., 1987. *Codelijst van de Nederlandse Microlepidoptera*: 1-106. Landbouwniversiteit, Wageningen.
- KUCHLEIN, J. H., 1993. *De kleine vlinders: handboek voor de faunistiek van de Nederlandse Microlepidoptera*: 1-715. Pudoc, Wageningen.
- KUCHLEIN, J. H. & C. GIELIS, 1982. *Tabellen en verspreidingsatlas van de Nederlandse Microlepidoptera*, 2. *Pyralidae* (tweede gedeelte), *Pterophoridae*: 1-86. Landbouwniversiteit, Wageningen.
- KUCHLEIN, J. H., C. GIELIS, K. J. HUISMAN, E. J. VAN NIEUKERKEN, H. W. VAN DER WOLF & B. J. WOLSCHRIJN, 1988. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1985 (Lepidoptera). – *Ent. Ber., Amst.* 48: 69-81.
- KUZNETSOV, V. I., 1989. Tortricidae (Olethreutidae, Cochylidae) - Tortricid Moths. In: *Keys to the Insects of the European Part of the USSR* (G. S. Medvedev ed.) 4. Lepidoptera 1: 279-956. Brill, Leiden, New York, Kopenhagen, Keulen.
- KUZNETSOV, V. I., 1990. Gracillariidae (Lithocolletidae). In: *Keys to the Insects of the European Part of the USSR* (G. S. Medvedev, ed.) 4. Lepidoptera 2: 199-410. Brill, Leiden, New York, Kopenhagen, Keulen.
- LEMPKE, B. J., 1976. Naamlijst van de Nederlandse Lepidoptera. – *Bibl. K. ned. natuurh. Ver.* 21: 1-100.
- LEMPKE, B. J., 1988. De drie Nederlandse Batia soorten met gele voorvleugels (Lepidoptera: Oecophoridae). – *Ent. Ber., Amst.* 48: 169-174.
- LERAUT, P., 1980. Liste systématique et synonymique des Lépidoptères de France, Belgique et Corse. – *Alexandor*, Suppl. 1980: 1-334.
- NIEUKERKEN, E. J. VAN, C. GIELIS, K. J. HUISMAN, J. C. KOSTER, J. H. KUCHLEIN, H. W. VAN DER WOLF & J. B. WOLSCHRIJN, 1993. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland. – *Ned. faun. Meded.* 5: 47-62.
- PARENTI, U., 1994. Gli Elachistidi (Lepidoptera, Elachistidae) e le loro piante ospiti. – *Boll. Mus. reg. Sci. nat., Torino* 12: 73-136.
- PATZAK, H., 1974. Beiträge zur Insektenfauna der DDR: Lepidoptera - Coleophoridae. – *Beitr. Ent.* 24: 153-278.
- PIERCE, F. N. & J. W. METCALFE, 1935. *The Genitalia of the Tineid Families of the Lepidoptera of the British Islands*: i-xxii, 1-116. Oundle.
- PISKUNOV, V. I., 1990. Gelechiidae. In: *Keys to the Insects of the European Part of the USSR* (G. S. Medvedev, ed.) 4. Lepidoptera 2: 889-1024. Brill, Leiden, New York, Kopenhagen, Keulen.
- POVOLNY, D., 1964. Gnorimoschemini trib. nov. - Eine neue Tribus der Familie Gelechiidae nebst Bemerkungen zu ihrer Taxonomie (Lepidoptera). – *Cas. čsl. Spol. ent.* 61: 330-359.
- POVOLNY, D. & J. D. BRADLEY, 1965. *Scrobipalpa psilella* (Herrich-Schäffer) (Lep., Gelechiidae). A species hitherto overlooked in the British Isles. – *Entomologist's Gaz.* 16: 9-12.
- PRÖSE, H., 1987. Artenliste der in Bayern und angrenzenden Gebieten nachgewiesenen Microlepidoptera (Kleinschmetterlinge). – *SchrReihe bayer. Landesamt UmwSchutz* 77: 43-102.
- RAZOWSKI, J., 1996. Tortricidae. In: *The Lepidoptera of Europe* (O. Karsholt & J. Razowski, eds): 130-157. Appollo Books, Stenstrup.
- ROSSEM, G. VAN, H. C. BURGER & C. F. VAN DE BUND, 1961. Verslag over het optreden van enige schadelijke insecten in het jaar 1960. – *Ent. Ber., Amst.* 21: 156-163.
- SÄTTLER, K., 1960. Generische Gruppierung der europäischen Arten der Sammelgattung *Gelechia* (Lepidoptera, Gelechiidae). – *Dr. ent. Z. (N.F.)* 7: 10-118.
- SCHNACK, K. (red.), 1985. Katalog over de danske Sommerfugle. – *Ent. Meddr* 52 (2-3): 1-163.
- SCHOLZ, A., 1996. Zur Identität von *Epermenia falciformis* (Haworth, 1828) (Lepidoptera: Epermeniidae). – *Nota lepid.* 18: 289-296.
- STANTON, H. T., 1867. *The Natural History of the Tineidae* 10: 220-224. Londen, Parijs, Berlijn.
- STIGTER, H., 1995. *Grapholita lobarzewskii*, een voor Nederland nieuwe bladroller (Lepidoptera: Tortricidae, Olethreutinae). – *Ent. Ber., Amst.* 55: 114-118.

STIGTER, H., 1966. De anjerbladroller: een nieuwe dreiging voor de fruitteelt. – *Fruitteelt* 47: 12-13.

SVENSSON, I., H. ELMQUIST, B. GUSTAFSSON, H. HELLBERG, L. IMBY & G. PALMQVIST, 1987. *Catalogus Lepidoptorum Sueciae*: 1-307. Naturhistorisk Riksmuseet/Entomologiska Föreningen, Stockholm.

WOLF, H. W. VAN DER, 1984. Twee nieuwe Nederlandse

vlindersoorten (Lepidoptera, Lyonetiidae, Gelechiidae). – *Ent. Ber., Amst.* 44: 54-55.

ZUMKEHR, P. J., 1995. De Lepidoptera van het Noordhollands Duinreservaat. – *Publ. PWN* 95/005333: 1-142.

Geaccepteerd 17.i.1997.